

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus I. De consuetudine in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

Nam in *præceptis* prout condistinguntur à *legibus*, aut jurisdictione commissa, ut diximus, quæ privato imponunt obligationem aliquid faciendi, vel omittendi, non est idem. Hæc enim extincta persona præcipiente, vel ab officio remota, cum his extinguntur. Ea enim non sunt natura perpetua, & vim obligandi solum habent ex vi jurisdictionis *existentis in persona præcipiente*; ita Sanchez l. 8. matr. D. 28. nu. 47.

1630. Limitari debet 4. ut non procedat in rescriptis meræ gratiæ jam factæ, ubi delegatus est merus executor ex mandato. Nam ubi res jam est facta, res non est amplius integra; cum ergo mors, concedentis gratiam, contingere ponatur facta jam gratiâ, licet executione pendente, non verificetur concedentem esse mortuum re integra, adeoque nec id, quod alias consuetudinem est, expirare mandatum in delegato (non ad jurisdictionem exercendam) sed gratiam jam factam exequendam.

1631. Limitari debet 5. dictum in n. 1624. ut non procedat in casu, quo post rescriptum intimatum, non tamen usurpatum, consequenter re adhuc integra, etiam post delegantis mortem, re integra factâ, delegatus processit, communi errore hominum ignorantium casum mortis, atque

adeo credentium, eum legitime procedere. Nam ubi proceditur existente errore communi (licet deserit jurisdictionis *commissio*) & est titulus putativus (quem præstat rescriptum commissionis factum) defectum jurisdictionis in delegato supplet vel concedens, vel communitas, ut est Ecclesia, vel Magistratus; si ab eo supplebilis est. Est hæc satis communis sententia, quæ passim supponitur, & fundatur in L. *Barbarius ff. de offic. Prat.*

1632. Ita lex, usu jam recepto, communiter obtinet in foro externo; sed de foro interno non omnes idè sentiunt, existimantes, jurisdictionem in delegato non suppleri, quando contingit casus, quo dato dispositione juris humani, jurisdictionis vel nunquam accepta validè (qualiter contingit in simoniacè electis, intus, &c.) vel finita est, ex alijs causis, solius juris humani, licet interveniat titulus coloratus, seu putativus, & communis error, seu existimatio, talem agere cum potestate legitima. Quia nec titulus in re falsus, nec opinio communis, nec error dat jurisdictionem. Ad hanc difficultatem resolvendam respondimus alibi, jurisdictionem tunc suppleri à magistratu vel Superiore necessitate boni communis sic exigente.

QUÆSTIO IV.

IN TITULUM IV. DE CONSUETUDINE.

1633. Postquam absolvimus ea, quæ sunt de jure scripto (nimirum de constitutionibus, & rescriptis) agendum est de consuetudine, quæ dicitur *jus non scriptum*, quia vim suam non obtinet promulgatione, sed moribus populi, & utentium, seu agentium actibus frequentatis. Hodie *ratio consuetudinis* nimium ampliatur; cum in omni ferè transgressione legis, usurpatione jurisdictionis, exactio-num, & similium pro causa, qua tales sibi actus esse licitos volunt, allegetur, communis usus, praxis, consuetudo; cum tamen certum sit, non omnem consuetudinem dare jus, aut habere vim contra legem. Unde Nicolaus Papa ad Hincmarum Remensum Archi-Episcopum, mala

consuetudo, inquit, quæ non minus, quam perniciosa corruptela, vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipiunt prævaricationes, & variæ præsumptiones celerrimè non compressa pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuo celebrari.

ARTICULUS I.

De consuetudine in genere.

1634. **C**onsuetudo sumi potest vel pro facto, vel pro jure. *Consuetudo facti* est frequentia operandi liberè eodem modo; seu, frequentia actuum humanorum similia

miliū, tempore continuata; ita Suarez l. 7. de legib. c. 1. n. 4. & sic sumitur in c. 1. de constitut. in 6. & ab Isidoro in c. mos 1. dist. 1. ibi: *mos est longa consuetudo, de morib⁹ tantummodo tracta*; & c. Consuetudo 15. ead. ibi: *consuetudo autē est jus quoddā moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. Nec differt; an scripta, an ratione consistat, quando & legem ratio commendat*. Porro si ratione lex constat, lex erit omne jam, quod ratione constiterit, duntaxat quod religioni conveniat, quod disciplinæ congruat, quod salutis proficiat. Vocatur autem consuetudo, quia in communi est usu. Consuetudo igitur, *secundum quod est aliquid facti*, stat pro usu diuturno, & moribus populi, seu actibus frequentatis à populo, seu majore illius parte, diciturque *consuetudo formalis* apud Pereyram in *Elucidar. n. 245.* jus autem, quod ex ejusmodi usu diuturno natum est, est *consuetudo juris*, & definitur *jus moribus constitutum, quod pro lege suscipitur* L. de quibus, §. 1. ff. de legib. Per mores hic intelliguntur publici mores populi, seu actus liberi, frequentati à populo, rationabiles, probati, Reipublicæ utiles, fidei, & Religioni congruentes. Hinc consuetudo accepta *tantumquam aliquid juris*, relicti à formali consuetudine, importat aliquid facultatis, vel juris obligantis ad operandum.

1635. Not. autem. 1. consuetudinem juris, seu *secundum quod importat aliquid juris*, à Theologis vocari, legem non scriptam; à Juristis autem communem assuetudinem, ut notat glossa in *2. ex non scripto, Institut. de jure natural. gent.* & lex nominibus appellari; dicitur enim usus, mos, consuetudo, stylus, ritus, forum. Et quamvis hæc nomina in eo conveniant, quod eorum quolibet significantur actus liberi, & humani; disconveniunt tamen in aliis, ut dicemus à n. 1654. Ex hoc collig. *consuetudinem facti*, rectè vocari frequentiam operandi liberè eodem modo; & *consuetudinem juris*, tacitam voluntatem obligandi, profectam ab eo, qui obligare potest, usu tantum, & more utentium expressam; sic Pereyra cit. n. 246. §. *Ex quibus*. hinc dicitur *jus, moribus institutum, animo per talem morem inducendi obligationem*, ut nimirum deinceps secundum talem morem agatur. Col-

lig. 2. jus illud ex ejusmodi more, seu actu-um frequentia natum dici jus, seu *legem non scriptam*; quia scripturam non requirit, sed ex more, & usu frequentati, qui in facto, & non in scriptura consistit, ortum habet. Cum autem dicitur, *consuetudinem esse jus, quod pro lege suscipitur*, non ideo dicitur, quasi in re lex non esset; sed quia loco legis *scriptæ* recipitur, & eandem cum illa obligationem inducit; additur etiam à nonnullis, quod pro lege recipiatur, *ubi lex deficit*; sensus est, hoc contingere, cum non adest lex, quæ obligationem circa tales actiones inducere possit.

1636. Not. 2. frequentiam actuum, seu consuetudinem, aliam esse *secundum jus*, aliam *præter*, aliam *contra jus*, seu legem. *Consuetudo secundum jus*, seu juxta legem non est juris, sed facti, consequenter potius est observantia juris præexistentis, quin sit inductiva novi juris. Talis est consuetudo audiendi Sacrum die festo. Et quia fundamentum ejus est lex, quam imitatur, & exequitur, abrogata tali lege censetur etiam abrogata consuetudo illi nixa, quæ non est dispositiva, sed solum imitativa juris. *Consuetudo præter legem* est, per quam jus novum introducit. Unde, cum c. 5. dist. 1. dicitur, *consuetudo pro lege suscipitur, ubi lex deficit*, de consuetudine *præter legem* intelligendum est, cum parem cum lege vim habeat, L. de quibus, 32. cum sequentibus, ff. de legibus. *Consuetudo demum contra legem* est, per quam lex, seu jus præexistens, tollitur, & abrogatur, de qua mentio fit c. *fn. h. t.*

1637. Not. 3. per frequentiam actuum legi scriptæ conformium, & consequenter secundum legem exercitorum, non induci consuetudinem in defectum legis; cum supponat legem aliunde præexistentem, ac obligantem ad eos actus, & solum exequatur jus ante constitutum; secus est, si aliquid superaddat, vel immutet; nam in illa parte poterit novum jus inducere; cum sic in illa parte deficiat lex. Cum autem dicitur, dari consuetudinem *contra jus*, seu legem scriptam, intellige de consuetudine adhuc imperfecta, seu *inchoata*. Nam consuetudo perfecta nunquam adversatur juri, vel legi, ut rectè notat Bartolus in L. de quibus, ff. de legib. q. 1.

q. 1. n. 6. consuetudo enim, quæ est perfecta, derogat legi; consequenter non habet legem, cui adversetur, cum ponatur tunc non esse lex, utpote sublata per consuetudinem perfectam.

ARTICULUS II.

Quotuplex sit consuetudo?

1638. Cùm consuetudo propriè habeat rationes, quas ipsa lex. Præter consuetudinem juris, & facti, & consuetudinem, juxta, præter, aut contra legem, alia est canonica, alia civilis; illa quæ frequenti usu clericorum; ista, quæ Laicorum est inducta: si autem Clerici & Laici in eadem re conveniant, & communem usum habeant, à nonnullis mixta vocatur; à Suarez autem L. 7. de legib. c. 5. n. 2. civilis; Clerici enim cum Laicis communem usum habere non possunt, nisi de cõmuni bono politico civitatis. Præter hæc Suarez l. 7. cap. 3. num. 7. consuetudinem ait, aliam esse communissimam, seu universalem, quæ est ipsum jus gentium, usu & moribus totius orbis introductum; aliam communem, & publicam, quæ est jus non scriptum in uno regno, provincia, vel civitate, usu & moribus introductum: aliam denique particularem, & privatam, quæ ab una tantum persona, vel communitate imperfecta (quæ scilicet potestatem ferendi leges non habet) inducta est. Hic solum agemus de consuetudine communi, & publica. quibus positus, sit:

¶ I.

An dari possit consuetudo juris, contra quamlibet legem?

1639. Inter leges alia est naturalis, alia divina, alia humana; quæstio est, an consuetudo, seu frequentia actuum prevalere possit contra quamlibet legem, etiam naturalem, & divinam? Resp. 1. quod contra legem naturalem præceptivam, vel prohibitivam nulla consuetudo prevalere possit, quæ jura legis obtineat; nam quod jure naturali prohibitum, est intrinsecè, ac necessariò malum, seu illicitum; quod præceptum, intrinsecè bonum, & debitum: impossibile autem est, quod nullum tale malum ullo homi-

Tom. I.

num usu, & actuum frequentia fiat licitum; aut ullum tale bonum fiat indebitum, secluso errore intellectus: quod tamen fieri deberet, si contra jus naturale præceptivum, vel prohibitivum ulla consuetudo humana prævaleret; ergo, & sic habetur c. consuetudo, 8. dist. 8. ibi: consuetudo, quæ apud quosdam obrepserat, impedire non debet, quominus veritas prævaleat, & vincat. Nam consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: propter quod relicto errore, sequamur veritatem, scientes, quia & apud Esdram veritas vicit, sicut scriptum: Veritas manet, & invalescit in æternum, & vivit, & obtinet in secula seculorum. & c. quæ contra, 2. ead. ibi: quæ contra mores hominum sunt flagitia, pro morum diversitate vitanda sunt, ut pactum inter se civitatis, aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla civis, aut peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars est suo universo non congruens. Cùm autem Deus aliquid contra morem, aut pactum quorumlibet jubet, etsi nunquam ibi factum est, faciendum est; & si omissum, instaurandum est; & si institutum non erat, instituendum est. Si enim Regi licet in civitate, cui regnat, jubere aliquid, quod neque ante illum quisquam, nec ipse unquam jufferat, & non contra societatem civitatis ejus obtemperatur, imò contra societatem non obtemperatur (generale quippe pactum est societatis humanæ obedire Regibus suis) quantum magis Deo regnatori universæ creaturæ suæ, ad ea, quæ jufferit, sine dubitatione serviendum est? sicut enim in potestatibus societatis humanæ major potestas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus.

1640. Resp. 2. idem dicendum de consuetudine, seu frequentia actuum contra legem divinam positivam. Nam adversus hanc nulla consuetudo prevalere potest, ut vim juris, vel legis obtineat. Cùm enim lex divina semper maneat, quantum est ex Dei voluntate, consequenter in suæ legis abrogationem non censetur unquam consentire, agere contra illam semper peccatum erit, adeoque nullo unquam tempore licitum, quantacunque actuum frequentia intercedat; ita communis; aliàs dudum evasissent licita mendacia, fraudes, adulteria, &c.

1641. Resp. 3. dari posse consuetudinem juris

Y y

ris